KONTROLLIARUANNE

28.08.2002 nr 2-5/02/42

Riigikontrolli arvamus “Riiklikuks pensionikindlustuseks ette nähtud vahendite laekumise ja kasutamise 2001. aasta aruande” (mis esitatakse “Riigieelarve täitmise aruande” koosseisus) kohta

Tallinn
2002

Sisukord

SISSEJUHATUS **4**

1. ARVAMUSE ANDMISE LÄHTEKOHAD **5**

2. ARVAMUS "RIIKLIKUKS PENSIONIKINDLUSTUSEKS ETTE NÄHTUD VAHENDITE LAEKUMISE JA KASUTAMISE 2001. A ARUANDE (MIS ESITATAKSE "RIIGIEELARVE TÄITMISE ARUANDE" KOOSSEISUS) KOHTA **7**

3. SOTSIAALKINDLUSTUSAMETI, SOTSIAALMINISTEERIUMI JA RAHANDUSMINISTEERIUMI SEISUKOHAD **10**

SOTSIAALKINDLUSTUSAMETI VASTUSKIRI **11**

SOTSIAALMINISTEERIUMI VASTUSKIRI **13**

RAHANDUSMINISTEERIUMI VASTUSKIRI **14**

Sissejuhatus

Oleme kontrollinud Sotsiaalkindlustusameti poolt koostatud 2001. a pensionikindlustuse vahendite eelarve täitmise aruannet, mille põhjal Vabariigi Valitsus esitanud 2001. a riigieelarve täitmise aruande koosseisus riiklikuks pensionikindlustuseks ette nähtud vahendite laekumise ja kasutamise aruande. Riiklikuks pensionikindlustuseks ettenähtud vahendite laekumise ja kasutamise kohta aru andmine on sätestatud riigieelarve seaduse[1] § 45 punkt 7.

Sotsiaalkindlustusameti 2001. a pensionikindlustuseks ettenähtud vahendite eelarve täitmise aruande auditi viisime läbi ajavahemikul 09. aprill kuni 09. juuli 2002 vastavalt Riigikontrolli 2002. aasta tööplaanile.

Auditit juhtis auditi juhi kt Õie Soovik, töögrupis osales audiitor Siiri Roose.

[1] Riigieelarve seadus 09.06.1999. a

1. Arvamuse andmise lähtekohad

1.1. Riigikontrolli pädevus

Riigikontrollil on riigieelarve seaduse § 47 lg 2 kohaselt kohustus anda hinnang Vabariigi Valitsuse riigieelarve täitmise aruande kohta. Nimetatud kohustuse täitmiseks teostab Riigikontroll majanduskontrolli (auditeid) asutuste ja isikute üle vastavalt Riigikontrolli seadusele § 7. Riigikontrolli majanduskontrolli (auditi) ulatus on sätestatud Riigikontrolli seaduses § 6.

1.2. Auditi eesmärk

Võttes aluseks riigieelarve seaduses[2] § 47 lg 2 ja Riigikontrolli seaduses § 6 lg 2 loetletud ülesandeid on käesoleva auditi eesmärgiks avaldada arvamust "Riiklikuks pensionikindlustuseks ettenähtud vahendite laekumise ja kasutamise 2001. aasta aruande" (mis esitatakse "2001. aasta riigieelarve täitmise aruande" koosseisus) kohta. Arvamust avaldades tuginetakse järgmistele põhikriteeriumidele:

- Kas aruandes esitatud informatsioon on piisav, usaldusväärne ja asjakohane
- Kas majandustehingud on aruandekirjetel kajastatud sisuliselt ja aritmeetiliselt õigesti
- Kas tulud ja kulud on kajastatud kooskõlas eelarve koostamise põhimõtetega
- Kas kajastatud tulud ja kulud tegelikkuses eksisteerivad
- Kas tulud on kogutud ja kulud on tehtud kooskõlas Riigikogu tahtega.

Majandustoimingute õiguspärasuse, finantsjuhtimise ja sisekontrollisüsteemi kohta üldhinnangut käesoleva auditi tulemusena ei anta, kuid tuuakse välja olulisemad tähelepanekud.

1.3. Vastavus standarditele

Sooritasime auditi kooskõlas INTOSAI[3] auditeerimisstandarditega. Nimetatud standardid nõuavad, et audit planeeritaks ja sooritataks viisil, mis võimaldaks piisava kindlustundega otsustada, et eelarve täitmise aruanne ei sisalda olulisi vigu ega ebatäpsusi. Auditi käigus oleme väljavõtteliselt kontrollinud tõendusmaterjale, millel põhinevad eelarve täitmise aruandes esitatud näitajad. Meie audit hõlmas ka aruande koostamisel kasutatud arvestuspõhimõtete ja juhtkonnapoolsete raamatupidamislike hinnangute kriitilist analüüsi. Arvame, et meie audit annab piisava aluse arvamuse avaldamiseks asutuse eelarve täitmise aruande kohta.

1.4. Vastutus aruande õigsuse ja aruande aluseks olevate majandustehingute õiguspärasuse eest

Aruandes kajastuva informatsiooni õigsuse eest vastutavad sotsiaalminister Siiri Oviir ja Sotsiaalkindlustusameti peadirektor Külli Pedak.

---

[2] Riigieelarve seadus 09.06.1999

[3] INTOSAI – International Organisation of Supreme Audit Institutions – Kõrgeimate Kontrolliasutuste Rahvusvaheline Organisatsioon, mis tegutseb ÜRO egiidi all (Tõlkija märkus)

Ministri vastutus:

- Minister valvab ministeeriumi valitsemisalas olevate riigiasutuste ülesannete täitmise ning tegevuse seaduslikkuse ja otstarbekuse üle[4].
- Minister tagab sisekontrolli süsteemi rakendamise ja vastutab siseauditi korraldamise ministeeriumi valitsemisalas olevates asutustes[5].
- Minister kontrollib ministeeriumi valitsemisalas olevate riigiasutuste eelarvete täitmist ning kehtestab nimetatud riigiasutuste eelarvete täitmise kontrolli eeskirjad[6].
- Minister kinnitab oma allkirjaga ministeeriumi valitsemisala koondaastaaruande õigust[7].

Asutuse juhi vastutus:

- Asutuse juht (peadirektor) vastutab asutuse tegevust korraldavate õigusaktide täpse ja otstarbeka täitmise eest ning annab aru asjaomasele ministrile[8].
- Asutuse juht korraldab asutuse sisekontrolli süsteemi rakendamist ja siseauditialast tööd[9].
- Asutuse juht kinnitab asutuse raamatupidamise aastaaruande õigsust oma allkirjaga[10].

[4] VV seadus § 49 ja 95
[5] VV seadus § 49
[6] Riigieelarve seadus § 35 lg 2
[7] Rahandusministri 06.12.2001 määrus nr 105 § 4 lg 3
[8] VV seadus § 73
[9] VV seadus § 73
[10] Rahandusministri 06.12.2001 määrus nr 105 § 4 lg 2

2. Arvamus “Riiklikuks pensionikindlustuseks ette nähtud vahendite laekumise ja kasutamise 2001. a aruande (mis esitatakse “Riigieelarve täitmise aruande” koosseisus) kohta

2.1. Sotsiaalkindlustusameti 2001. a pensionikindlustuseks ette nähtud vahendite eelarve täitmise aruande kohta oleme auditi käigus teinud järgnevad märkused:

2.1.1. Riigieelarveseadus sätestab Vabariigi Valitsuse kohustuse esitada riigieelarve täitmise aruande koosseisus riiklikuks pensionikindlustuseks ette nähtud vahendite laekumise ja kasutamise aruanne, seletamata lahti aruande sisu, koostamispõhimõtteid ja eesmärki. Kuna Rahandusministeerium ei ole antud valdkonda täiendavalt reguleerinud, on aruandes esitatud informatsioon ebapiisav. Riigikontroll on sellele tähelepanu juhtinud ka eelmisel aastal aruandes “Ülevaade 2000. a riigivara kasutamise ja säilimise kohta”[11]. Riigikontroll on jätkuvalt arvamusel, et Valitsuse poolt esitatavat riigieelarve täitmise aruannet tuleb pensionikindlustuse tulude ja kulude aruande osas täiendada järgnevaid tähelepanekuid arvestades:

- Riigieelarve täitmise aruanne ei sisalda riikliku pensionikindlustuse tegevusaruannet, mistõttu ei ole informatsiooni selle kohta, kas raha on kulutatud eesmärgipäraselt, ehk siis selleks, milleks seda küsiti ning kas riigieelarve menetlemise käigus püstitatud eesmärgid on saavutatud.

- Tulude ja kulude dünaamika koos põhjendustega ja kommentaaridega annaks infotarbijale ülevaate olulisematest muutustest pensionikindlustuses.

- Aruanne peaks muuhulgas sisaldama kindlustatute arvu, pensioni liike ja suurust iseloomustavaid statistilisi näitajaid. Vastavaid statistilisi aruandeid esitab Sotsiaalkindlustusamet kvartaalselt Rahandusministeeriumile.

2.1.2. Riigieelarve täitmise aruande koosseisus esitatud “Riiklikuks pensionikindlustuseks ette nähtud vahendite laekumise ja kasutamise 2001. a aruanne” erineb Sotsiaalkindlustusameti poolt esitatud vastavast aruandest. Rahandusministeerium on aruandest välja jätnud pensionikindlustuse vahendite aasta alguse jäägi summas 20 452 568 krooni ja lõpu jäägi summas 608 493 368 krooni. Oleme arvamusel, et nimetatud jäägid peaksid kajastuma riigieelarve täitmise aruandes, kuna sisuliselt on tegemist aruande perioodi lõpuks pensionikindlustuse vahendite kasutamata jäägiga, mida on võimalik kasutada järgnevatel perioodidel ning muid aruandeid, milles kajastuks eelpoolnimetatud informatsioon, riigieelarve täitmise aruande koosseisus ei ole esitatud.

[11] Riigikontroll “Ülevaade riigi vara kasutamise ja säilimise kohta 2000. aastal” I osa p 9

2.2. Riigikontrolli arvamus

Meie arvates, arvestades auditi ulatust ja testide väljavõttelist iseloomu ning välja arvatud punktides 2.1.1 ja 2.1.2 kirjeldatud asjaolude mõju, on riiklikuks pensionikindlustuseks ette nähtud vahendite laekumise ja kasutamise 2001. aasta aruanne (mis esitatakse 2001. aasta riigieelarve täitmise aruande koosseisus), mis näitab pensionikindlustuse eelarve täitmist tulude osas summas 7 236 324,6 tuhat krooni ja kulude osas summas 6 648 283,7 tuhat krooni, olulises osas kooskõlas riigieelarve seaduse[12], 2001. aasta riigieelarve[13] ja pensionikindlustusseadusega[14].

Samas on Riigikontroll arvamusel, et sellisel kujul esitatud informatsioon on ebapiisav ega anna aruande lugejale terviklikku ülevaade pensionikindlustuse finantsseisundi kohta. Antud valdkonna aruandluse reeglid peab kehtestama rahandusminister, kes seda teinud ei ole. Riigikontroll on sellele tähelepanu juhtinud ka aruandes "Ülevaade 2000. a riigivara kasutamise ja säilimise kohta"[15].

2.3. Muud tähelepanekud

2.3.1. Sotsiaalkindlustusamet on töötaja distsiplinaarvastutuse seaduse[16] alusel laekunud trahve kasutanud kindlustatute informeerimise kuludeks summas 528 696 krooni. Tulenevalt pensionikindlustuse seadusest võib nimetatud tulude arvel finantseerida ainult väljamakstavaid pensioneid ning pensionite väljamaksmise panga-ja postikulusid[17].

2.3.2. Sotsiaalkindlustusametis ja pensioniametites kasutusel oleva infosüsteemi SKAIS kohta oleme teinud järgmised tähelepanekud:

- Infosüsteemist ei ole võimalik saada terviklikke ja operatiivseid aruandeid 2001. aasta jooksul väljamakstud pensionite kohta, kuna süsteem võimaldab teha päringut ainult pensioniametite lõikes ning aruandeperioodiks on 1 kuu.

- Infosüsteemist ei ole võimalik saada aruannet ülemakstud pensionite tagastuste ja kinnipidamised täitevdokumentide alusel kohta, mille tulemusena andmed infosüsteemis ja raamatupidamises ei ole võrreldavad.

2.4. Ettepanekud

Riigikontroll teeb Sotsiaalkindlustusametile järgmise ettepaneku:

2.4.1. Täiustada pensionikindlustuse registri infosüsteemi SKAIS aruandlust vastavalt punktis 2.3.2 toodud tähelepanekutele.

---

[12] Riigieelarve seadus 09.06.1999. a
[13] Seadus "2001.a riigieelarve" osa 141 ptk 01
[14] Riikliku pensionikindlustuse seadus 26.06.2998. a
[15] Riigikontroll "Ülevaade riigi vara kasutamise ja säilimise kohta 2000. aastal" I osa p 9
[16] Töötajate distsiplinaarvastustuse seadus 05.05.1993. a
[17] Riikliku pensionikindlustuse seadus § 25 lg 1

Riigikontroll teeb Rahandusministeeriumile järgmise ettepaneku:

2.4.2. Töötada välja Vabariigi Valitsuse poolt riigieelarve täitmise aruande koosseisus esitatava "Riiklikuks pensionikindlustuseks ettenähtud vahendite laekumise ja kasutamise aruande" eesmärk, koostamispõhimõtted ja esitamise vorm, arvestades käeoleva aruande punktides 2.1.1 ja 2.1.2 toodud tähelepanekuid ning Sotsiaalkindlustusameti poolt kogutava info võimalusi.

3. Sotsiaalkindlustusameti, Sotsiaalministeeriumi ja Rahandusministeeriumi seisukohad

Sotsiaalkindlustusameti peadirektor Külli Pedak on käesolevas aruandes toodud seisukohti ja ettepanekuid kommenteerinud järgmiselt[18]:

- Punkt 2.3.1. Alates 2002. a juunikuust on suletud distsiplinaartrahvide laekumise konto Ühispangas ning avatud uus konto Hansapangas, mis on lülitatud riikliku pensionikindlustuse kontsernikonto koosseisu ning Sotsiaalkindlustusamet ise laekunud trahvisummasid enam ei kasuta.

- Punktid 2.3.2 ja 2.4.1. Alates 2002. aastast on võimalik Sotsiaalkindlustusameti infosüsteemist SKAIS saada aruandeid pensioniametite lõikes ka pikema perioodi kohta kui 1 kuu, samuti pensioniametite ja Sotsiaalkindlustusameti koondaruandeid. Samuti on väljatöötatud SKAIS erinevad väljundvormid täitevkorras kinnipidamiste, kinnipeetud tulumaksu ja ülemaksete tagastuste kohta.

- Punkt 2.4.2. Sotsiaalkindlustusamet on valmis tegema koostööd Rahandusministeeriumiga mahukama tegevusaruande väljatöötamiseks

Sotsiaalministeeriumi tööala asekantsler kantsleri ülesannetes Pille Lilleväli on käesolevas aruandes toodud seisukohti ja ettepanekuid kommenteerinud järgmiselt[19]:

- Ministeerium nõustub kontrolliaruande punktides 2.1.1. ja 2.1.2. toodud märkustega.

- Ministeerium nõustub Sotsiaalkindlustusameti peadirektor Külli Pedaku 24. juuli 2002.a. kirjaga nr. 3-29/1114 kontrolliaruande kohta esitatud selgituste ja kommentaaridega.

Rahandusminister Harri Õunapuu on käesolevas aruandes toodud seisukohti ja ettepanekuid kommenteerinud järgmiselt[20]:

- Rahandusministeeriumis on väljatöötamisel riigiarvestuse üldmetoodika ning menetlusse on esitatud uus raamatupidamise seadus, mis oluliselt muudab arvestus- ja aruandlussituatsiooni riigisektoris. 20.07.2002 jõustuvas uues riigieelarve seaduses käsitletavat aruande esitamist ei nõuta. Rahandusministeerium on seisukohal, et kehtivas metoodikas üksikparanduste tegemine ei ole otstarbekas.

Kaie Karniol
Peakontrolör
Finantsauditi osakond

[18] Auditeeritava vastuse täistekst on esitatud käesoleva kontrolliaruande lisas, vt lk 11-12
[19] Auditeeritava vastuse täistekst on esitatud käesoleva kontrolliaruande lisas, vt lk 13
[20] Auditeeritava vastuse täistekst on esitatud käesoleva kontrolliaruande lisas, vt lk 14

SOTSIAALKINDLUSTUSAMET

16.07.2002 nr.2-7.1-FA/02/1239

Teie

Pr. Kaie Karniol
Peakontrolör
Finantsauditi osakond
Riigikontroll

24. 07.2002 nr-3-29/1114

Meie

Koopia: Sotsiaalministeerium

Riikliku pensionikindlustuse 2001.a.
eelarve täitmise kontrolliaruande eelnõu

Austatud proua Karniol

Esitame Teile arvamuse kontrolliaruande eelnõus "Riigikontrolli arvamus riiklikuks pensionikindlustuseks ette nähtud vahendite laekumise ja kasutamise 2001. aasta aruande (mis esitatakse "Riigieelarve täitmise aruande koosseisus) kohta" Sotsiaalkindlustusametit puudutavate tähelepanekute ja ettepanekute osas alljärgnevas.

Kontrolliaruande punkt 2.3.1

"Töötajate distsiplinaarvastutuse seaduse" alusel 2001.a. riikliku pensionikindlustuse eelarvesse laekunud trahvide kasutamine pensionikindlustatute teavitamiseks ei mõjuta Sotsiaalkindlustusameti 2001.a. eelarve täitmise aastaaruandes kajastatud tulusid ja kulusid, kuna eelarve tulude ja kulude allikad ei ole aruandes omavahel otseselt vastavuses. Alates 2002.a. juunikuust sulgesime distsiplinaartrahvide laekumise konto Ühispangas ja avasime uue tulude konto Hansapangas, mille lülitasime kooskõlastatult Rahandusministeeriumi riigikassa osakonnaga riikliku pensionikindlustuse kontsernikonto koosseisu. Seega Sotsiaalkindlustusamet enam ise laekunud trahvisummasid ei kasuta ja pangapäeva lõpuks balansseeritakse kogu päeva laekumine riigikassasse.

Kontrolliaruande punkt 2.3.2 ja 2.4.1.

Alates käesolevast aastast on võimalik Sotsiaalkindlsutusameti infosüsteemist SKAIS saada väljamakstud pensionide osas aruandeid pensioniametite lõikes ka pikema perioodi kohta kui 1 kuu, s.t. aasta algusest kasvavalt. Samuti on võimalik saada pensioniametite ja Sotsiaalkindlustusameti koondaruandeid.

Lembitu 12
EE0100 Tallinn
Reg nr 010 [illegible]

Telefon (2) 640 8120
Faks (2) 640 8155

RIIGIKONTROLL
Kuupäev 25.07.02 Register 2-2.1-7 02/1239-2

Vastavalt Sotsiaalkindlustusameti 2002.a. tööplaani punktile 29 "Pensionidest, toetustest ja hüvitistest kinnipidamiste ja enammakstud summade tagastamise ühtse korraldamise tarkvara arendus" oleme käesolevaks ajaks väljatöötanud SKAIS väljundvormid eraldi täitevkorras kinnipidamiste, kinnipeetud tulumaksu ja ülemaksude tagastuse kohta. SKAIS tarkvara sellekohane arendus on planeeritud lõpule viia 2002.a. III kvartalis.

Kontrolliaruande punkt 2.4.2

Sotsiaalkindlustusamet on valmis tegema koostööd Rahandusministeeriumi riigikassa osakonnaga töötamaks välja infomahukama tegevusaruande vormi riikliku pensionikindlustuse vahendite laekumise ja kasutamise kohta.

Sotsiaalkindlustusamet tänab Riigikontrolli finantsauditi osakonda põhjaliku auditi läbiviimise eest.

Jätkuvale heale koostööle lootes

Külli Pedak
Peadirektor

Diana Kalvik 6 408 114

SOTSIAALMINISTEERIUM

Pr. Kaie Karniol
Peakontrolör
Finantsauditi osakond
Riigikontroll

Teie 16.07.2002 nr 2-7.1-FA/02/1238
Meie 25.07.2002 nr 1-6/4213

Riikliku pensionikindlustuse 2001.a.
eelarve täitmise kontrolliaruande eelnõu

Austatud proua Karniol

Täname Teid põhjaliku auditi läbiviimise eest.

Nõustume kontrolliaruande eelnõu "Riigikontrolli arvamus riiklikuks pensionikindlustuseks ette nähtud vahendite laekumise ja kasutamise 2001. aasta aruande (mis esitatakse "Riigieelarve täitmise aruande koosseisus) kohta" punktides 2.1.1. ja 2.1.2. toodud märkustega.

Punktides 2.3.1., 2.3.2., 2.4.1. ja 2.4.2. Sotsiaalkindlustusametit puudutavate tähelepanekute ja ettepanekute osas on Sotsiaalkindlustusameti peadirektor pr. Külli Pedak esitanud teile omapoolsed selgitused ja arvamused 24. juuli 2002.a. kirjaga nr. 3-29/1114, millega Sotsiaalministeerium nõustub.

Lugupidamisega

Piret Lilleväli
Tööala asekantsler
Kantsleri ülesannetes

Vilja Kuzmin 6269 757

RIIGIKONTROLL
26.07.02 2-7.1-FA/02/1238-2

Gonsiori 29
15027 TALLINN

tel. 626 9700
faks 699 2209

Reg. nr. 70001952
Internet: http://www.sm.ee
E-post:smin@sm.ee

RAHANDUSMINISTEERIUM

Hr Juhan Parts
Riigikontrolör

Teie 16.07.2002 nr 2 – 7.1 – FA/02/1236

Meie 22. 07.2002 nr I-1.13/ 6142

Austatud härra Parts

Kehtiv Riigieelarve seadus nõuab "Riiklikuks pensionikindlustuseks ja riiklikuks ravikindlustuseks ettenähtud vahendite laekumise ja kasutamise aruannet", milline on ka esitatud.

Arvestades asjaolu, et kehtivad riigi raamatupidamisarvestust reguleerivad seadusandlikud aktid ei vasta raamatupidamise heale tavale ega rahvusvahelistele standarditele, on Rahandusministeeriumis väljatöötamisel riigiarvestuse üldmetoodika ning menetlusse on esitatud uus raamatupidamise seadus, milline oluliselt muudab arvestus- ja aruandlussituatsiooni riigisektoris.

Uue raamatupidamise seaduse projekti paragrahv 35 sätestab muuhulgas riigiraamatupidamiskohustuslasele nõude, esitada ülevaade oma valitsemis- või haldusalas või valitseva mõju all olevate äriühingute, avalik-õiguslike isikute, sihtasutuste ja mittetulundusühingute ning muude isikute juhtimisest, neisse investeeritud ressurssidest ja nende tegevuse tulemustest.

Üldmetoodika määratleb riigiraamatupidamiskohustuslastelt (RRK) nõutavad aruanded, millised eeldatavalt tagavad infotarbijale olulise informatsiooni kättesaadavuse.
Üldmetoodika väljatöötamise komisjoni töös osalevad ka Riigikontrolli töötajad.

Lähiajal jõustuvas, uues riigieelarve seaduses, käsitletava aruande esitamist ei nõuta.

Oleme seisukohal et ei ole otstarbekas teha kehtivas metoodikas üksikparandusi.

Lugupidamisega

Harri Kõnapuu
Minister

Virve Vanaveski 611 3501
virve.vanaveski@fin.ee

RIIGIKONTROLL
Kuupäev Reg nr
23.07.02 2-1.1/02-1335

Suur-Ameerika 1
15006 Tallinn

Reg. kood 70000272

Telefon: (0) 611 3558
Faks: (0) 696 6810
http://www.fin.ee

E-post: info@fin.ee
kantselei@fin.ee